

บทเรียนองค์ความรู้ด้านข้าว
องค์ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน

๑. ชื่อ- นามสกุล นางสาวบุญรุ่ง ละออ เลขบัตรประชาชน 3260200245847

2. ที่อยู่ 72 หมู่ที่ 1 ตำบลปากพลี อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก

3. จำนวนพื้นที่ 20 ไร่ พิกัด E 0749530 N 1558572

4. บริบทพื้นที่

เป็นพื้นที่นาดอน อยู่นอกเขตชลประทาน ทำนาโดยอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ พื้นที่ที่มีความราบเรียบ ความลาดชัน 0 - 1 % เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

การใช้ที่ดิน

- ที่นา 20 ไร่ กลุ่มชุดดิน 17

ผลวิเคราะห์ดิน pH = 4.92 OM = 1.49 % P₂O₅ = 8 ppm K₂O = 18 ppm
Ec = 0.0599 dS/m

5. การดำเนินการในองค์ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน

แนวคิดและแรงบันดาลใจของนางสาวบุญรุ่ง ละออ

☒ สมัครเป็นหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2553 จากการแนะนำของหมอดินอาสาประจำตำบล ได้รับความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดินจากการฝึกอบรม และลงมาทดลองปฏิบัติจริงในแปลงนาตนเอง ผลปรากฏว่าผลผลิตข้าวสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตต่ำ รายได้เพิ่มมากขึ้น ดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น

6. เทคนิค วิธีการในการดำเนินงาน

ก่อนปลูกข้าวได้ทำการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยมาร์ล / โดโลไมท์ (ตามอัตราแนะนำ) และหว่านพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) แล้วไถกลบระยะออกดอก จากนั้นปล่อยให้ไถประมาณ 10 วันให้ย่อยสลายเตรียมดินโดยการรองพื้นด้วยปุ๋ยอินทรีย์ขี้เถ้า อัตรา 50 กก./ไร่ และน้ำหมักชีวภาพ (พด.2) (ปล่อยให้กับน้ำตอนไถน้ำเข้านา) และใช้ฉีดพ่นสองครั้งเมื่อข้าวอายุ 20 และ 50 วัน พร้อมกับฉีดพ่นสมุนไพร+พด.7 ป้องกันแมลงศัตรูพืช หลังจากเกี่ยวข้าวแล้วไม่เผาฟาง ใช้น้ำหมักชีวภาพหมักตอซังข้าวเพื่อให้ฟางย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยและปรับโครงสร้างดินให้ดีขึ้น

เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการดิน

☒ การปรับปรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยมาร์ล / โดโลไมท์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพ (พด.2)

☒ การตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อใส่ปุ๋ยให้เหมาะสมกับสภาพดิน

☒ ใช้สมุนไพร+พด.7 ป้องกันแมลงศัตรูพืช

☒ การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

☒ การไถกลบตอซังข้าว

7. ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น และปัญหาอุปสรรค ข้อควรระวัง รวมทั้งการแก้ไขปัญหา

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์และมีธาตุอาหารเพิ่มมากขึ้น
2. ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น
3. ลดต้นทุนการผลิต

ปัญหาอุปสรรค

1. ดินขาดอินทรีย์วัตถุทำให้ได้ผลผลิตไม่มากนัก
2. ภัยธรรมชาติ (โรคระบาด)
3. พื้นที่การเกษตรต้องอาศัยน้ำฝน

ข้อควรระวัง

1. ควรปรับปรุงบำรุงดินก่อนทำการเพาะปลูกพืช เนื่องจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
2. ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย

การแก้ไข้ปัญหา

1. ตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อให้ทราบถึงสภาพของดิน นำไปสู่การปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด
2. ติดตามข่าวสารสภาพของดิน ฟ้า อากาศ เพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์นั้นๆ
3. ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยปรับเปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค
4. เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน เพื่อให้ดินสามารถอุ้มน้ำได้ดีขึ้น

8. การวิเคราะห์เงื่อนไข หรือปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ (ทั้งภายในและภายนอก)

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ (ภายใน)

- ตัวเกษตรกร มีความมุ่งมั่นที่จะผลิตข้าวให้ได้คุณภาพและเพิ่มผลผลิต
- มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็ง (ศูนย์ข้าวชุมชน) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ภายในชุมชน

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ (ภายนอก)

- ได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากหน่วยงานจากภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. บทสรุป

- ความสำคัญขององค์ความรู้ที่ถอดบทเรียนได้คือ

▮ การทำการเกษตรแบบลดการใช้สารเคมีควบคู่กับความรู้ในเรื่องการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้นวัตกรรมใหม่ของกรมพัฒนาที่ดิน (สารเร่ง พด.1 , 2 , 3 , 7 , 12 , พืชปุ๋ยสด ฯลฯ) เข้าช่วย ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต และปลอดภัยจากสารพิษ

- สิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง ผู้อื่น และสังคม

▮ ได้เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินให้กับเกษตรกรทั่วไป

10. คำแนะนำ หรือ ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

11. ภาคผนวก

“แปลงนาคือสถานที่แห่งการเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด”

นางสาวบุญรุ่ง ละอ